

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 11
2017

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210

Redactieleden: Koos Nieuwenhuizen, Rien Visser, Netty Waarts

no. 4
december

Van de redactie

We zijn weer met een nieuw jaar gestart. De redactie van het 'Kustersluik' wenst u alle goeds toe voor dit nieuwe jaar. Wat een rust heerst er altijd in onze vereniging in vergelijking met de roerige wereld om ons heen. De vereniging verzorgt interessante lezingen en excursies. Voor iedereen is er wel een keuze te maken uit het gevarieerde aanbod. En mocht u niet in de gelegenheid zijn een activiteit bij te wonen, dan kunt u altijd nog mee nagenieten via het verslag.

Ondertussen hebt u natuurlijk al het jaarprogramma bekeken. Wat opvalt is dat een lezing vervangen is door een toneelstuk. Er zijn zelfs twee voorstellingen gepland over een onderwerp uit WO II. Dus zorg dat u er dan bij bent.

Ook leest u over een bijzonder geschenk van een Poolse soldaat, dat hij cadeau gaf aan de mensen waar hij lange tijd ingekwartierd lag. Een klein gebaar maar aan de andere kant zo groot dat we er na meer dan 70 jaar nog even bij stil staan. En vergeet niet te kijken naar de groepsfoto. Iets voor heel de familie om aan mee te puzzelen. We zijn weer benieuwd naar

uw reacties. Alvast hartelijk dank om een deel van de oplossing aan te dragen. Zoals het een voorzitter betaamt, schrijft hij over een interessante zaak. Het is bijna niet te geloven, onze vereniging krijgt een nieuw onderkomen. Lees met aandacht wat hieronder staat. Echt lezen.

Rien Visser

Van de voorzitter

Allereerst wens ik u allen een goed en gezond 2018 toe.

Het doet mij goed u aan het begin van dit nieuwe jaar, naast deze goede wensen, ook al een bijzonder mooie mededeling te kunnen doen. Wij willen de leden namelijk voorstellen om een ander pand voor onze vereniging te kopen.

Onder de gebruikelijke voorbehouden zijn wij namelijk tot overeenstemming gekomen met Thebe Holding B.V. om het gebouw Julianalaan 5 in Sprang-Capelle te kopen. In de volksmond het voormalige Groene Kruisgebouw genoemd.

Een prachtige locatie, mooi centraal gelegen naast Cultureel Centrum Zidewinde waarin binnenkort ook de nieuwe bibliotheek een plaatsje vindt. Het nieuwe pand is een gebouw met meer ruimte en meer mogelijkheden voor onze (toekomstige) activiteiten.

Op 29 januari a.s. zal een extra ledenvergadering worden gehouden. Wij zullen u dan uitgebreid informeren over de gevolge en te volgen procedures, over de kosten, over het gebouw, de noodzakelijke werkzaamheden die nog moeten gebeuren en uiteraard vragen wij u dan ook de benodigde goedkeuring, zoals dat in de statuten staat voorgescreven.

Bij de uitnodiging voor de lezing van 29 januari vindt u ook de agenda voor deze extra ledenvergadering die begint om **19.15 uur!**

Een ander mooi moment was de uitreiking van de cheque van de Rabobank Clubkascampagne. 217 stemmen waren op ons uitgebracht en dat bracht € 1082,00 in het laatje. Iedereen die daaraan heeft bijgedragen door op ons te stemmen, en de Rabobank natuurlijk, heel hartelijk dank!

Verder zijn we de afgelopen maanden betrokken geweest bij allerlei activiteiten. Door de gemeente Waalwijk werden we betrokken bij de naamgeving van straten. Wij zijn gevraagd om heemkundige informatie te geven t.b.v. het kunstwerk dat gerealiseerd gaat worden langs het Halvezolenpad ter hoogte van het voormalige station Kaatsheuvel-Vrijhoeve. Drie kunstenaars gingen mee om deze opdracht te krijgen, en nog dit jaar moet het gerealiseerd zijn.

Daarnaast is door Brabants Heem een project gestart om Immaterieel Erfgoed (tradities van generatie op generatie) vast te gaan leggen. Het gaat hierbij om typisch lokale, regionale gewoonten en gebruiken. Er volgt hierover ongetwijfeld nog meer informatie. Maar zou de mikke- of houtereman hier ook niet toe behoren?

Zo ziet u, er staat heel wat op stapel en ik hoop dat wij er met elkaar een mooi heemkundejaar van maken.

Piet Pruijssers

Verslag van de grote excursie naar Utrecht op zaterdag 30 september 2017

Alle deelnemers waren op tijd bij het vertrekpunt, dus kon de bus op het afgesproken tijdstip vertrekken. Volgens het programma gingen we eerst naar het Castellum Hoge Woerd, daarna een rondvaart, de lunch, een rondleiding door de historische binnenstad en na het diner weer huiswaarts. Dat was allemaal zo netjes geregeld; wat niet te regelen was, was het weer. Wisselvallig weer was er aangekondigd, nu het is meer 'vallig' geworden. De regen bedoel ik. Maar dat verhinderde niet dat het een gezellige en leerzame dag is geworden.

Eerst naar het Castellum dus, dat is een eigentijds herbouwd Romeins fort aan de rand van Utrecht. Dat fort stond daar tussen 40 tot 400 jaar na Christus. Dat eigentijds houdt in dat het bouwwerk er modern uitziet, met brede muren die het geheel omringen. Je kunt er een rondwandeling op maken. Dan kom je regelmatig 'tijdvensters' tegen en kun je zien hoe een garnizoen er toen uitzag. De gidsen vertelden ons hoe het fort ontstaan is en hoe het er vroeger aan toe ging. Eigenlijk te veel om allemaal te onthouden. Wat ik wel onthouden heb is, dat ik nu weet waar de uitdrukking '**steenrijk**' vandaan komt. In die tijd werden de huizen van hout gebouwd en alleen de rijken konden het zich veroorloven om een huis van steen te bouwen. Want stenen waren duur. Die huizen gingen veel langer mee en, belangrijk, ze waren veel minder brandgevaarlijk.

In het Castellum ligt een opgegraven schip. Dat schip is in 2013 in Leidsche Rijn opgegraven. Ze hebben het schip zorgvuldig geconserveerd, wat een proces was dat jaren duurde. De opgegraven gereedschappen die in het schip zaten, waren nog in een behoorlijk goede staat en sommige stukken, zoals houtschaven, zagen er uit alsof ze nu nog gebruikt konden worden.

Tijdens de rondvaart door de grachten van Utrecht regende het behoorlijk; we zaten wel droog maar de aangeslagen ruiten belemmerden wel het uitzicht. Echter de schipper/gids vertelde zo enthousiast over wat we allemaal hadden kunnen zien, dat we het minder goede uitzicht maar op de koop toenamen. Nu weten we hoe die grachten met hun kenmerkende kelders ontstaan zijn. Ze zijn gegraven als verbinding tussen twee rivieren, waardoor er ook een rechtstreekse doorgang ontstond naar de Zuiderzee. Daardoor was er ook een eb- en vloedwerking, met in de winter vaak hoge waterstanden. Omdat tegen te gaan gebruikte men het uitgegraven zand als dijk, eerst glooiend en later werden er muren gebouwd. Met daarlangs een straat, en er kwamen huizen langs te staan. Nadat er sluizen gebouwd werden, had men geen last meer van de hoge waterstanden. Toen ging men in die muren gangen maken die als kelder of opslag gebruikt werden. En zo ontstonden de typerende terrasjes.

Na een stevige lunch in een van die kelders werden we in groepen verdeeld en kregen we een rondleiding door de oude binnenstad. Onze prima gids vertelde dat de Romeinen vanaf het jaar 50 aan Utrecht begonnen te bouwen. Door de centrale ligging en de verbinding met zee werd Utrecht een rijke stad, waarvan de vele

mooie, oude gebouwen nog steeds getuigen. Utrecht werd een bisschopsstad toen er zich een kardinaal vestigde. Daardoor werden er ook veel kerken gebouwd, waarvan de meeste er nog steeds staan. Ze zijn allemaal prachtig gerestaureerd en zijn een lust voor het oog.

Wat ook opviel waren de vele fietsen, aan alle kanten werd je al bellend gepasseerd. Het was de bedoeling dat we een uurtje voor ons zelf kregen maar daar kwam niet veel van terecht. Door een communicatiestoornis stonden er op twee plaatsen groepen te wachten op de bus, maar dankzij de telefoon konden we na een poosje toch nog instappen. Om bij de eetgelegenheid te kunnen komen verliet de bus de A27 en kwam via kleine plaatsjes en smalle wegen bij het grote en drukke restaurant in Leerbroek aan. Het eten was er prima. Verzadigd van de maaltijd en alle indrukken van deze dag gingen we tevreden huiswaarts.

Koos Nieuwenhuizen

Poolse herinneringsboekje voor de familie De Rooij

Toeval bestaat niet, hoor je iemand weleens zeggen. Maar met de lezing van 29 januari 2018 voor de boeg over de 1^e Poolse Pantserbrigade kun je toch wel van toeval spreken. Ons lid Machiel Nieuwenhuizen liet ons een bijzonder geschenk zien dat zijn moeder begin 1945 van een Poolse soldaat kreeg. Die Poolse soldaat was een aantal maanden ingekwartierd bij de familie De Rooij. Als dank kreeg zij een fotoboekje met de foto's die de opmars van de Polen laat zien vanaf Normandië tot Breda. Enkele foto's staan hieronder afgebeeld.

Aan de binnenkant staat geschreven:
*Ter nagedachtenis, d.d. 8 maart 1945:
(de naam van de soldaat)
Voor Fräulein Marie de Rooy
8 maart 1945 Capelle*

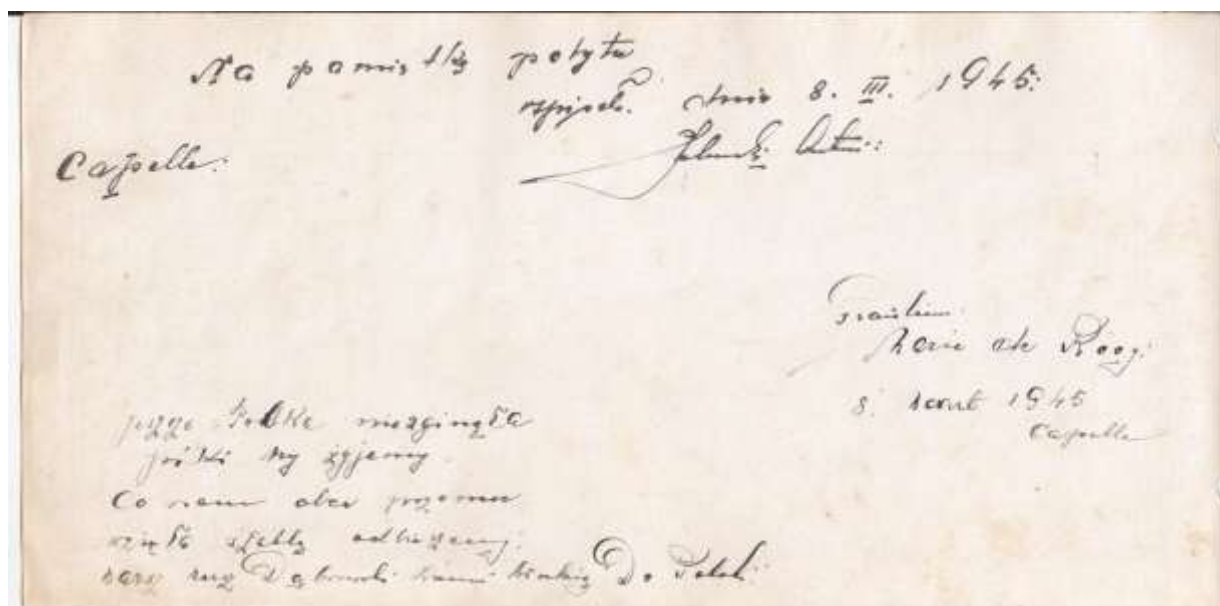
En het eindigt met de beginregels van het Poolse volkslied.

*Polen is nog niet verloren,
zolang wij leven.
Wat een vreemde overmacht ons ontnomen
heeft,
zullen wij met de sabel terugnemen.*

*Marcheer, marcheer Dabrowski
van Italië naar Polen
onder uw leiding verenigen we ons
met het volk.*

*Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.*

*Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.*

Voorkant van het boekje en de eerste bladzijde

On the street of BEVEREN-WAES.

16.10.1944 van Beveren-Waes

First steps in Holland.

Koos Nieuwenhuizen

Verslag van de lezing op 26 oktober 2017 over 'De vijftiende-eeuwse muurschilderingen in de kerk van Sprang' door Lucinda Timmermans

In een goed gevulde Beatrixzaal heet Piet Pruijssers een bijzondere inwoner van ons dorp welkom. De spreekster voor deze avond is geboren en getogen in Sprang. Waarin een klein dorp toch groot kan zijn! Lucinda vertelt dat ze tijdens een wandeling in de Sint-Jan in Den Bosch op het spoor van de secco's in de Sprangse kerk gezet werd. Ik vraag me af ze die nooit gezien heeft toen ze vroeger in de Sprangse kerk zat. Wellicht zat ze toen aandachtig naar de preek te luisteren.

Lucinda schetst de tijd waarin de secco's waarschijnlijk geschilderd zijn. Sprang viel toen onder het bisdom Luik. Niet zo vreemd omdat toen het huidige België en Nederland één waren en de Nederlanden heetten. Het is ook de tijd van Albrecht Dürer en Lucas van Leyden. Dürer was een beroemde Duitse kunstenaar, bekend van zijn houtsneden en kopergravures. Van Leyden kwam uit de Noordelijke Nederlanden en was ook beroemd door zijn houtsneden en gravures. Dus een tijdgenoot van deze twee beroemdheden heeft de secco's in de Sprangse kerk gemaakt. Vergelijkende beelden zijn niet in Nederland te vinden, daarvoor moet men naar België of Duitsland.

De Beeldenstorm in 1566 is bepalend geweest voor het huidige interieur van de kerk. Hoofden werden van beelden afgeslagen en schilderijen onder de kalk gesmeerd. De monstrans, die in 1516 gemaakt werd door Messemaker uit Den Bosch, is ook verdwenen. Wie weet staat die ergens in een museum.

Lucinda vertelt eerst over de zes beelden op de pilaren.

Petrus staat afgebeeld met een Latijnse Bijbel in zijn hand. Bedenk dat men in die tijd niet kan lezen en schrijven en al helemaal niet in het Latijn. En natuurlijk is hij afgebeeld met een sleutel.

Johannes staat afgebeeld met een kelk. Die kelk verwijst naar een legende over de apostel Johannes. Voor een tempel in Klein-Azië moest Johannes een beker met gif leegdrinken. Als er niets gebeurde zou men in God gaan geloven. Omstanders liet hij als eerste drinken, zij overleefden de dronk niet. Johannes bleef ongedeerd na een dronk uit de beker.

Paulus staat met een zwaard en een boek afgebeeld: symbool voor de vervolging van de Christenen door Paulus en zijn bekering.

De vierde secco geeft de heilige Bartholomeus met een mes weer. Hij was een niet zo bekende apostel van Jezus, die vooral in het oosten predikte. Een legende vertelt dat hij daar levend gevild is.

Boven de vijfde afbeelding staat de naam Servaes. Hij was net als Nicolaas de beschermheilige van de schippers.

De zesde afbeelding lijkt Job te zijn. Maar heeft niets met de Bijbelse Job te maken. In Leuven is een vergelijkbare Job afgebeeld met hetzelfde hoedje en twee muzikanten. Ook hier hoort weer een legende bij. Een van de korsten van de zweren zou veranderd zijn in een goudstuk.

Ik heb geprobeerd om de afbeeldingen op de pilaren nog eens te beschrijven na wat Lucinda allemaal

verteld heeft. Maar veel beter is het om zelf eens ter kerke te gaan en de secco's met aandacht te bekijken op alle details.

Na de pauze gaat Lucinda verder over de lage schildering in de rechterzijbeuk van de kerk. Hier staat het passieverhaal getekend in een populaire versie. U moet zich voorstellen dat de pastoor in dit hoekje van de kerk catechisatie gaf. Een belangrijke plaats hebben de martelwerktuigen van Jezus gekregen. Deze secco bestaat uit veel details. Zo is de haan te zien die past bij de verloochening van Petrus. Maar de haan heeft drie poten. Heeft dat een serieuze betekenis en slaat dat op drie keer verloochenen? Of is het een grapje van een restaurateur? Die martelwerktuigen komen niet alleen in de Bijbel voor maar komen ook uit de apocriefe boeken. Zo is er de zogenaamde schorpioen te zien. Een vreselijk martelwerktuig: een stok met touwen waaraan ijzeren ballen met punten bevestigd zijn. Lucinda laat schilderijen met vergelijkbare martelwerktuigen zien.

Aan het eind van de avond laat Teun Vos blijken dat hij vaak deze secco's bekeken heeft. Het is meer dan de moeite waard om eens een catechisatieles te krijgen aan de hand van die secco's in de Sprangse kerk.

Rien Visser

Verslag van de lezing op 11 december 2017 over de Biesbosch

Dat verslag zou echt hier gestaan hebben. Maar de weergoden waren ons niet goed gezind. Je kunt het ook van de andere kant bekijken: wat hebben onze kinderen een plezier gehad in de sneeuw die met grote hoeveelheden uit de lucht kwam vallen. Jaques van de Neut moest uit Dordrecht komen en dan met die waarschuwingen van code rood in Brabant. Het bestuur heeft de lezing afgeblazen. Want zo'n interessante lezing voor een handjevol mensen is ook jammer. Onze voorzitter hield de wacht in Zidewinde om mensen op te vangen die de boodschap van de afgelasting niet gelezen hadden. Er waren vijf mensen op komen dagen. Voor hun dappere gedrag kregen ze een kopje koffie aangeboden.

Zo is er weer geleerd dat het van groot belang is dat de vereniging van ieder lid het e-mailadres heeft. Dus geef uw e-mailadres door aan Hans van den Burg, de penningmeester, die ook te ledenadministratie bijhoudt. **Het e-mailadres is: jgmvdburg@scarlet.nl.**

De lezing is nu verzet naar **dinsdag 13 februari 2018**. Het moet dan wel erg toevallig zijn als het weer zo hard sneeuwt.

Wie kent ze?

Waarschijnlijk terug in de jaren 60 van de vorige eeuw. Toen was Capelle al een echte frietkraam rijk. Wij denken dat het de friettent van Jan voor de Poorte is. De aandachtige lezer heeft opgemerkt dat frietkraam veranderd is in friettent; ja zo heette dat toen.

U begrijpt het waarschijnlijk al wel.

We zijn heel nieuwsgierig wie er nu op deze foto staan. Er is een haantje-de-voorste, want die heeft al een zak patat in zijn hand.

We zijn nieuwsgierig naar uw reacties. En misschien weet u er wel een heel verhaal bij te vertellen. Kom maar op met die verhalen.

U kunt uw reacties sturen naar de redactie van het 'Kostersluik'. Bel de ontbrekende namen door Koos Nieuwenhuizen, redactielid van het 'Kostersluik', telefoon 0416 - 277386 of stuur een e-mailtje naar j.nieuwenhuizen80@ziggo.nl.

Samen maken we deze foto zeker compleet.

Koos Nieuwenhuizen

De schatkamer

Altijd zijn er weer mensen die de heemkundevereniging weten te vinden. En ze weten ook dat ze daar hun 'bijzondere' spulletjes kwijt kunnen. Hierboven heeft u al kunnen lezen over het bijzondere boekje van de 1^e Poolse Pantserdivisie.

Om een beetje in die sfeer te blijven, bracht Herman Wachtels van de Berg een grote scherf van een tweehonderdponder uit WO II. Hij dacht zelf dat het van een vijfhonderdponder was, maar een kenner deed er toch wat pondjes af. Hoewel de scherf wel indrukwekkend zwaar is.

Wim Driessen gaf de vereniging verschillende foto's. Een bijzonder fraaie foto is hiernaast afgebeeld. Het is scharensliiep Pruimenboom uit Kaatsheuvel. Hij staat hier scharen te slijpen ter hoogte van de winkel van Driessen in de Van der Duinstraat. Het gerucht gaat dat die scharensliiep

nog een andere naam had. Wie zou die naam kunnen noemen?

Van de dochter van de familie Pruijssers-Werther kregen we mooie, oude familiefoto's, diverse distributiebonnen en persoonsbewijzen uit de Tweede Wereldoorlog.

OPENBARE VERKOOPING
VAN LANDERIJEN EN GEBOUWEN
 onder Loonopzand en Capelle.

DE NOTARISSEN
VAN HAM te Kaatsheuvel en MIDDELKOOP te Capelle
 zullen op **DINSDAGEN 23 en 30 APRIL 1935**, telkens des avonds om 7 uur **PRECIES**, bij inzet ten herberge van de Wed. Verhagen te Capelle, aan de Hoogevaart en bij toelag in het Café van Treffers aan het Bruggetje te Vrijhoeve-Capelle, voor de familie **DE ROON**, aan de Rechtvaart te Loonopzand, in het openbaar **veilen en verkopen:**

<p>Onder Loonopzand in Sectie A: Koop 1. Een in goeden staat van onderhoud verkeernde landbouwerswoning met schuur, tuin en weiland, aan de Rechtvaart, nos. 2236, 342, 343 en 1399, samen groot 62 aren 27 centiares. <small>Grondbezitting 1928 Gebouwd 1 8.24. opget. 1 2.22. Tweedrens 1 1.00</small></p> <p>Koop 2 Een dubbele woning met tuin en weiland, aan de Rechtvaart, West van koop 1, nos. 2457, 2458, 2761, en 2774, samen groot 24 Aren 14 centiares. <small>Grondbezitting 1928 Nos. 1 4.21 opget. 1 1.00 (Tweedrens 1 1.22</small> <small>De koper van boven koop verkooft de percelen Loonopzand A 332 en 333, groot 1300 Aren te Haar tot 1900 tegen betaling van de laatste 200 van 1000 percelen worden gekopen. <small>Grondbezitting 1902 1 0.26. Tweedrens 1 0.26. De Staat tot 1900 werd door de Staat de Haan</small></small></p>	<p>koop 9 Een perceel weiland, West van koop 8, nos. 1167 en 1192, groot 27 Aren 30 centiares. <small>Grondbezitting 1811 1 1.00. Tweedrens 1 1.00</small></p> <p>koop 10 Een perceel weiland, genaamd „Van Alphens“ Noord van de Rechtvaart, nos. 305 en 309, groot 53 Aren 60 centiares. <small>Grondbezitting 1811 1 2.02</small></p> <p>koop 11 Een perceel weiland, aan de Rechtvaart, nos. 305 en 299, groot 69 Aren 10 centiares. <small>Grondbezitting 1811 1 2.06. Tweedrens 1 0.42</small></p> <p>koop 12 Een perceel Weiland genaamd „de Roe“ aan de Waterloop nos. 154, 1842 en 1841, groot 47 aren 29 centiares. <small>Grondbezitting 1811 1 2.04</small></p> <p>koop 13 Een perceel Weiland aan de Eerbontsche steeg</p>
--	--

Van Dirk Mandenmakers kregen we een aankondiging van een veiling uit 1935. De familie Mandenmakers heeft die bewaard omdat er een perceel grond bij zat dat zij huurden. Zo'n veiling roept allerlei vragen op. Hoe ging dat precies in zijn werk? Kon iedereen daar aan mee doen? Misschien is er onder de leden wel iemand die daar meer over kan vertellen. Wij horen dat graag.

Van Teun Vos kregen we een 'Echo' uit 1913.

Van Gerrit Haverhals diverse oude foto's in een lijst en een vuurtest die in de kerk gebruikt werd.

Koos Nieuwenhuizen

Waar is dit en waar was dat?

Waar was dat?

Wat hebben we toch een oplettende leden in onze vereniging. Velen onder u weten waar de foto hiernaast te vinden is. Eigenlijk spreekt de foto voor zich. Hij is te vinden aan de Zuidhollandsdijk 34A en hoort bij het atelier 'The Windmill' dat daar gevestigd is. Voor de nieuwsgierigen onder u: hier worden o.a. quilts en andere huisdecoraties gemaakt.

Gerda de Haan kwam als winnaar uit de hoge hoed met goede inzenders. Het flesje wijn komt naar u toe. Bij de

inzenders zie ik nu steeds twee namen met de goede oplossing. Volhouden mannen, dit wordt een echte strijd wie altijd het goede antwoord geeft.

Waar is dit?

De nieuwe foto komt uit Capelle en staat op ooghoogte aan de doorgaande weg. En die zijn er niet zoveel in Capelle. Dus verwacht ik weer een stroom aan oplossingen.

Bel uw oplossing door naar de redactie van het 'Kostersluik', p.a. Netty Waarts, tel. 0416-312210 of stuur een e-mailtje naar nwaarts@home.nl, onder vermelding van 'oplossing puzzel 11.4'.

Onder de goede oplossers wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers